

El llenguatge

Per què 26/VIII/1971

Quan s'exposa en quins casos el conjunt per què ha d'anar separat, es a dir, no forma un sol mot, amb grafia aglutinada, sinó dos, se sol indicar que aquest conjunt és la coincidència de la preposició per i del mot interrogatiu què que trobem, per tant, en les oracions anomenades interrogatives, les directes, com Per què no m'escrius? o Per què plora? i les indirectes, com No sé per què riu o Que digui per què es queixa, comparables a No sé de què riu i Que digui de què es queixa.

Hi ha encara un altre cas del conjunt per què que sovint es deixa de banda, perquè de fet és molt poc usual, i que, tanmateix, val la pena de posar en relleu perquè es revela algunes vegades com una solució sintàctica utilíssima: és la coincidència de la preposició per i el terme relatiu fort que especialment tenint en compte que aquest terme relatiu, precedit d'una preposició, té també el valor de relatiu neutre, és a dir, amb tota una oració o bé un pronom neutre com a antecedent.

Així, oracions com Em va explicar el motiu per què ho va fer o Recordo el camí per què vam passar, en què el relatiu fort que equival al relatiu fort (el qual) o, també, en el segon exemple, al relatiu locatiu (on) són solucions possibles però potser de poc interès, ja que, en general, serien preferibles les construccions amb els altres termes relatiu que hem indicat: Em va explicar el motiu pel qual ho va fer i Recordo el camí pel qual (o per on) vam passar.

En canvi, en construccions amb tota una oració o bé un pronom neutre com a antecedent, el conjunt per què pot substituir les perífrasis de què ens servim habitualment com a relatiu neutre, que en algun cas potser poden resultar enutjoses: No s'havia imaginat que fos una cosa tan difícil: per què (en lloc de per la qual cosa) ho va deixar correr. Anàlogament, amb un pronom neutre com a antecedent: Es precisament això per que ho ha deixat. Són solucions, cal convenir-hi, mes aviat properes de la llengua escrita, la qual, ja ho sabem, exigeix més precisió i rigor que l'expressió oral i necessita, per tant, discórrer de tots els instruments gramaticals adequats, com mes variats i afinats millor.

Albert Jané